

UOT 82-1.512.162

**KLASSİKLƏRİN YARADICILIĞINDA SƏMA CİSİMLƏRİ İLƏ
BAĞLI MİFOLOJİ GÖRÜŞLƏR**

S.M.QOCAYEVA
Bakı Dövlət Universiteti
sevinjgojayeva@bsu.edu.az

Şair və yazıçıların müraciət etdikləri əsas qaynaqlardan biri mifologiyadır. Yaradılışdan bəri ilk insanların diqqətini cəlb edən səma, eləcə də Günəş, Ay, ulduzlarla bağlı çox sayda miflər vardır. Bu miflər məxsus olduqları xalqın ən qədim düşüncəsini əks etdirirlər.

Mütəfəkkir şairlər qədim təsəvvür və inanclara yaradıcı yanaşmış, müəyyən bəşəri ideyanın təqdimatında əsatirlərdən faydalanmışlar. Təsadiüfi deyil ki, müəyyən bir ideyanı təlqin edərkən əksər hallarda mifologiya ilk qığılcım olmuşdur.

Klassik poeziyada səma cisimləri ilə bağlı görüşlərdə Azərbaycan mifik təfəkkürü ilə yanaşı, İslam təsəvvürünün və Şərq təsəvvüfünün təsiri də özünü göstərir. Orta əsr şairləri miflərdən istifadə edərək təsəvvüfi məzmun yarada bilir, fəlsəfi düşüncələrini beytin daxili məzmununda şifrələməyə nail olurdular. Bu isə ədəbiyyatda astral miflərlə bağlı rəmz və işarələrin mövcud olması ilə nəticələnirdi.

Açar sözlər: Mif, Ay, Günəş, rəmz, ulduz

İnsan ruhu həmişə göylərə can atmış, səmanın gözəlliyi diqqət mərkəzində olmuşdur. Təkcə Yaradıcının məkanının göylərdə olması Yerin ən qədim sakinlərində səmanın müqəddəsliyi fikrini formalaşdırmış, göylərdən çox uzaq olan insanlar tərəfindən səma və səma cisimləri ilə bağlı müxtəlif miflər yaradılmışdır.

K.Armstrong mifin qısa tarixinə nəzər salarkən M.Eliadenin fikirlərinə əsaslanaraq yazır: “tarixi güman ki, paleolit dövrünə qədər gedib çıxan ən qədim miflərdən bəziləri böyük ehtimalla müqəddəslik ideyasını insanların ağına ilk dəfə gətirən səmaya dair idi. Onlar sonsuz və zavallı dünyalarından çox uzaqda mövcud olan göy üzünə baxarkən dini təcrübə yaşayırdılar” [1, 19].

Türk düşüncəsində Günəş xüsusi yer tutur. Bahaəddin Ögel bunu türklərin günəşli ərazilərdə yaşaması ilə əlaqələndirir [15, 237]. Qədim türk xalqlarında odun müqəddəs sayılması Günəşə inam ilə də bağlıdır. M.Seyidova görə, “bu xalqların Günəşlə, odla, işıqla bağlı kiçik və böyük mifik əfsanələri əsasən orijinaldır, özünəməxsusdur..., əski türkdilli insanlar Günəşə – oda tapınmış və hətta Günəşi Tanrı kimi tanımışlar” [16, 148-149]. İnsanlar odu ona görə müqəddəs bilirdilər ki, onu Günəşin yerdəki atributu sayırdılar, hətta

“Günəşin pis ruhlardan qoruma keyfiyyəti oda keçmiş və əsrlər boyu türkdilli xalqlar buna inanmışlar” [16, 153].

Odun Günəşin dünyadakı atributu sayılmasına gəlincə, K.Armstronqun M.Eliadeye istinad edərək çıxartdığı nəticə maraqlıdır: “Paleolit dövrünün düşüncəsinə görə, heç nə maddi deyildir, bu dünyada görünən hər şeyin anlaşılması ilahi dünyadakı orijinalına istinadla mümkündür. Onlar bu fikirdə idilər ki, nə qədər sadə olmasından asılı olmayaraq, hər şey müqəddəsin cisimləşməsi sayıla bilər” [1, 17].

Şabilikdə isə səma cisimlərinə sitayiş mələklərə sitayiş olaraq özünü bürüzə verirdi. A.Qasımova şabilik dini cərəyanından bəhs edərkən diqqəti onların ulduzlara ibadət etməsinə yönəldərək yazır: “Əslində şabilər ulduzlara, planetlərə deyil, bu səmavi cisimlərdə bərqərar olmuş ruhani qüvvələrə, mələklərə ibadət edirdilər” [11, 88-89]. Bu isə həmin dində ilk çağlarda göy cisimlərinin müqəddəsləşdirilməsinin deyil, onlarda bərqərar olmuş ruhani qüvvələrə ibadətin öndə olmasının göstəricisidir [13, 89].

Səma cisimlərinin mənşəyi barədə müxtəlif miflər vardır. Maraqlıdır ki, “bəzi miflərdə Günəş, Ay və ulduzlar nə zamansa yerdə yaşamış, ancaq sonradan hansısa səbəblər üzündən göyə qalxmış insanlar kimi təsvir edilir” [10, 46]. Bu, təəccüb doğurmur. Çünki “göy üzü paleolit dövründən çox sonralar da müqəddəslik simvolu olaraq qalırdı. Əgər mif insanların müqəddəs əraziyə daxil olmalarına hər hansı bir yolla imkan verməsə, yadlaşacaq və yaddaşlardan silinib gedəcək”di [1, 20].

Altay türklərinə görə, Günəş istinin, Ay soyuğun simvoludur və onların yaranmasında 4 ünsürdən ikisi iştirak etmişdir: od və su. Bununla bağlı əfsanələr də vardır. Əfsanələrdən birində deyilir ki, Tanrı Oçırvani bir gün qılincinin üzərinə atəş qoymuş, onu çevirməyə başlamışdır. Atəş o tərəfə, bu tərəfə çevrildikcə günəş şəklinə düşmüş, beləliklə, Günəş yaranmışdır [15, 240]. Digər əfsanəyə görə, Tanrı Oçırvani çeşmə başına gəlmiş, qılincini çəkərək suyu vurmağa başlamışdır. Soyuq su damcıları ətrafa səpilmiş (sıçramış), yavaş, yavaş ay formasını almağa başlamış, göyə qalxaraq ay olmuşdur [15, 241].

Bu əfsanələrə müraciət edərək Bahaeddin Ögel “türklər tək Tanrı, tək yaratıcı, tək günəş, tək ayın varlığına inanırdılar” [15, 241] qənaətinə gəlir.

Orta əsr Azərbaycan şairlərinin yaradıcılığında Günəşin göyün dördüncü qatında yer aldığı bildirilir. O dövrün astroloji görüşlərinə görə, Günəş göyün dördüncü qatında, Həməl bürcündədir. Nizami Gəncəvi “Sirlər xəzinəsi” poemasının beytlərindən birində “Paltar yumaq rəngləməkdən uzaq deyil, Günəşin və Məsihin daxması eynidir” fikri ilə çıxış edərkən İsa peyğəmbərin göyün dördüncü qatında olmasına işarə edirdi. Rəvayətə görə, göyə qaldırılarkən İsa Məsihin köynəyinin üstündə dünya malından bir iynə olmuş, bu səbəbdən daha yuxarı buraxılmamışdır. Beytin məna dərinliyinə nəzər salaq: Dan yerini ağardan günəşdir. Sətiraltı məzmununda ağartmaq xüsusiyyətinə malik günəşin, əsatirə görə, İsa ilə bir təbəqədə, yəni göyün dördüncü qatında olması fikri yer almışdır. Qaranlıqda heç nəyi görə bilmirik. Görmə qabiliyyətindən

məhrum olan insanlar üçün hər yer zülmətdir. Günəş qaranlığı yox edir. İsanın Allahın möcüzəsi ilə şəfa verdiyi korlar ilk olaraq rəngləri görməyə başlayırdılar. Günəş çıxdıqda ətrafda nə varsa, dəniz, ağac və s. öz rəngində göründüyü kimi, gözü açılan adam da hər yerdə rəngarəngliyi görürdü.

M.Füzuli “Olmasın” rədifli qəzəlinin üçüncü beytində yazır:

*Gərdi-rahin əzmi-gərdun etdi kim, bu qədr ilə,
Şöhreyi-ələm həmin İsayi-Məryəm olmasın* [6, 261].

Təsəvvüf ədəbiyyatında ayaq tozu müqəddəs sayılır. Ayaq izinə pərəstişin izlərinə buddizmdə, türk mifologiyasında və s. rast gəlmək olar. Türkdilli xalqların mifologiyasında Xızırın boz atının ayaq tozu şəfavericidirsə, Quranda Cəbrayılın ayaq torpağının kəramətinə “Ta-ha” surəsinin 96-cı ayəsində işarə edilir. N.Cümşüdoğlu yazır: “Ayaq torpağı iz, nişanə və əlamətdir. Quranda tez-tez haqqın ayətlərindən, nişanələrindən söhbət gedir və gerçəkliyin çeşidli təzahürləri haqqın ayət və nişanələri kimi təsəvvür edilir. Ona görə də yarın kuy, astan, qapı, dərğah və ya yolunun torpağı bir ayət kimi pərəstiş və ehtirama layiqdir” [3, 268].

Təsəvvüfdə, ayaq tozu görünmə və bəsirətə işarə olaraq sürmə mövqeyindədir. Qaranlıqda olan insan kor kimidir, işıq qaranlıqları yox etdikdə ətrafı görə bilir. İşıq isə günəşlə bərabər gəlir. Gözə sürmə çəkildikdə nuru artır, yəni şəfavericidir. M.Füzuli beytindən anlaşılır ki, yolun tozu işıq və şüadır. İşıq, şüanı günəş gətirir. Günəş olmasa, şüa da olmaz. Günəş rəmzi olaraq Həzrəti İsadır. Göründüyü kimi, İsa peyğəmbərlə günəşin eyni qatda yerləşməsi ilə bağlı astroloji təsəvvürlərdən Füzuli də faydalanmış, təsəvvüfi mənə yaradaraq beytin batini məzmununda xristian peyğəmbərinin korlara və cüzamlılara şəfa verməsinə dair dini əsətirə eyham etmişdir.

Bir cəhətə də diqqət yetirmək lazımdır ki, “dini ədəbiyyatda Hz. İsanın dünyaya gəlişi bəzən işıqla, nurla əlaqələndirilir” [12, 177]. Mövlananın “Məsnəvi”sində İsanın yaranışı ilə bağlı rəvayətdə Məryəmin gözü qarşısında Ruhlələminin ay kimi, günəş kimi yerdən zahir olduğu söylənilir [14, 302-303].

Türk təsəvvüf düşüncəsinə görə, göyün ən yüksək qatları həmişə işıqlıdır. B.Ögel Altay və türk dastanlarına əsaslanaraq yazır: “Göyün üst qatlarının daim işıqlı olduğunu görürük” [15, 201]. Burada günəş və ay işığından söhbət gedə bilməz. Hər iki səma cismi aşağı qatlardadır. Yunus Əmrə buna işarə edərək yazırdı: “O fələkdə qaranlıq olmaz, ay, gün doğub dolanmaz”. Burada doqquz fələk anlayışına dair İslam təsəvvürü ilə türk baxışlarının birləşdiyini görürük. “Tanrının taxtı ay və günəşdən çox yüksəkdədir” [5, 238] inamı qədim türk təsəvvüründə də yer almışdır. Altaylılara görə, günəşə və aya işıq verən Tanrıdır. Bu səma cisimləri Yaradanın verdiyi işığı və istiliyi ətrafa saçan bir ayna kimidirlər [15, 238].

XIV əsr şairi Qazi Bürhanəddin beytlərdən birində sevgilinin üzünü aynaya bənzədərək təsəvvüfi məzmun yaradır. Burada türk mifik təfəkkürünün təsiri hər iki misrada aydın görünür. Ay ilə Günəşdə tutulmanı görəndə şair sev-

gilisinin ayna kimi parlaq üzünü ən parıltılı səma cisimlərinə bənzətməkdə çətinlik çəkir. O, sevdiyi gözəlin üzünün daim gülər olmasını arzulayır.

Günəşin və ayın yaranışı ilə bağlı miflər bu beytin şərhinə aydınlıq gətirir. Əfsanəyə görə, ən qədim zamanlarda ay və günəş yaranmamışdan əvvəl insanlar havada uçar, uçarkən ətraflarına işıq saçır, hərərat verərlərmiş. Bir gün onlardan biri xəstələnir, onu sağalda bilmirlər. Tanrı onlara bir varlıq göndərir. Tanrının bu hədiyyəsi böyüyərək iki böyük aynaya çevrilir. Aynalar göy üzünə çıxaraq ətrafı işıqlandırır, göyə və yerə istilik paylayırlar [15, 238].

Şair “aynaya bənzər üzünü necə günəş ilə aya bənzədim” deyərkən bu mifdən faydalanmışdır.

M.Füzuli qəzəllərindən birində isə ayın pis ruhlar tərəfindən tutulması ilə bağlı inanca işarə olunur. Qədim insanlar ay tutulması zamanı onları səs-küy salaraq qovardılar. Füzuli yazır:

*Rəngi-ruyindən dəm urmuş sağəri-səhbayə bax!
Afitab ilə qılır də'va, tutulmuş ayə bax!* [6, 94]

Şərab qırmızı rəngdədir. Bu səbəbdən gözəlin al yanaqlarına eyham edərək özünü onun üzünə bənzədir. Burada şərab dolu qədəh tutulmuş ayın, sevgilinin üzü isə günəşin rəmzidir. Günəşin işığını əks etdirdiyi üçün miflərdə ayın tutulması ayla günəşin davası kimi də yer almışdır. Bu davanı törədənsə pis – şər ruhlardır. Qədim türk inanclarını yaşadan Yakutların təsəvvüründə ay ilə günəş arasındakı davanı qızıışdıran pis ruhların əsas məqsədi günəşi ələ keçirtməkdir. Onlar günəşi ələ keçirdikdə gün tutulması baş verir [15, 238].

Sətiraltı məzmun Füzuli təxəyyülünün genişliyini əks etdirir. Əli Nihat Tərhan bu beyti şərh edərək yazır ki, Ayla günəşin davasının bir səbəbi də günəşin qısqanclığıdır. “Ay tutulması diqqəti çəkən bir hadisə olduğu üçün bu zaman bütün nəzərlər aya yönəlir” [17, 215]. Bu isə Günəşin həsəd və qısqanclığına səbəb olur.

Qədim türk düşüncəsində Günəş ədalətin, Ay isə səadətin rəmzidir. Ədalət olmayan yerdə “qut”, yəni səadət olmur. Ədalət olmazsa, səadət də olmaz, beləliklə, şər qalib gəlir. M.Füzulinin mifdən faydalanaraq təqdim etmək istədiyi əsas ideya budur.

Q.Bürhanəddin, İ.Nəsimi, N.Kişvəri, Ş.İ.Xətai və b. şəqqül-qəmər hadisəsinə müraciət etmişlər. Xüsusilə Nəsimi və Füzuli yaradıcılığında bu hadisə ilə bağlı bir-birini təkrarlamayan mənə çalarları yaranmışdır. Füzuli beytlərindən birində dairəvi ayna bədrələnmiş aya, gözəlin boyu isə Məhəmməd peyğəmbərin barmağına bənzədilərək “Şəqqül-qəmər” hadisəsinə işarə edilmişdir.

Klassik Azərbaycan ədəbiyyatında gözəlin üzü Günəşə, Aya bənzədilir. A.Qasıмова belə bir qənaətə gəlir ki, “Şəqqül-qəmərə daha çox gözəlin aya bənzər üzünün vəsfi zamanı müraciət edilmişdir” [12, 259].

Əfsanəyə görə, əqiq daşı rəngini Süheyl ulduzundan almışdır. Nizami bu mifə işarə edərək yazır: “Üzünün dərisini qanlı göz yaşı ilə yuyurdu, öz Süheylini gözündə axtarırdı” [9, 183]. Qırmızı rəngini alan əqiq daşı dəri xəstəliklərinə faydalı sayılır. Süheyl ulduzu Yəməndən daha aydın göründüyü üçün ona

Yəmən süheyli də deyirlər. Beytdəki dəri sözü Yəməndə istehsal olunan zərif, qırmızı dərinə də yada salır.

Ş.İ.Xətai, M.Füzuli və b. Meracla bağlı beytlərində Günəşin Məhəmməd peyğəmbərin üzündən işıq alması, ayın ali insana ehtiramından bəhs açılır. M.Füzulinin “Leyli və Məcnun” əsərinin Meracnaməsinə nəzər salaq:

*Nə'leyninə sürtdü üz mehi-növ,
Xurşid rüxündən aldı pərtöv. [7, 25]*

M.Füzuli peyğəmbərin meracını günəşin çıxmasına bənzədir. Şair göy qurşağını Həzrət Məhəmmədin rənglərə boyadığını qeyd edir. Mifik təsəvvürə görə, göy qurşağında əks olunan rənglər yeddi ulduzun rəngidir.

Göründüyü kimi, orta əsrlər Azərbaycan poeziyasında səma cisimlərinə müraciətlər geniş yer almışdır. Bu zaman şairlər mifik düşüncədən də faydalanmış, beləliklə, ədəbiyyatı təkcə mənə baxımından zənginləşdirməmişlər. Astral miflərlə bağlı şeirdə çox sayda rəmz, simvol və işarələr yaranmışdır. Qeyd etməliyik ki, mədrəsə təhsili görmüş şairlər orta əsrlər astronomiya elminə dərinlən bələd olmuş, sətiraltı məzmununda elmi biliklərini şifrləmişlər. Onların əsərlərində elmiliklə bədiiliyin vəhdəti göz önündədir.

Göyü seyr etmək ən qədim insanlarda qorxu və heyranlıq hisləri yaradır, eləcə də səmadakı günəş və ay tutulmaları, ildırım, göy qurşağı və s. özünəməxsus dinamik həyatı olan başqa aləmdən xəbər verirdi [1, 19]. Təbiət, təbiət qanunları, səbəblər isə ilahi sənətin göstəriciləridir. Onlar düşüncənin, elm və mədəniyyətin inkişafı üçün yaradılmışlar. İnsanın marağı Allahın yaratmış olduğu maddə üzərinə yönəlir, bu zaman yeni kəşflər üzə çıxır. Bu isə elmi və mədəni tərəqqiyə aparır [4, 47-50].

Azərbaycan şairlərinin yaradıcılığında səma cisimləri sırasında Ay və Günəşə müraciətlər daha geniş yer tutur. Ay və günəşlə bağlı rəmlər və işarələrdə Azərbaycan mifik təfəkkürünün təsiri aparıcıdır. Klassik poeziyada ulduz və planetlərlə bağlı qədim Şərq inanclarının da təzahürü danılmazdır. Maraqlıdır ki, bəzən şair təxəyyülünün mif və inancları kölgədə qoyduğunu görürük. Müəyyən bir bəşəri ideyanı təqdim edərkən bədii ifadə vasitəsi kimi səma cisimlərindən faydalanan sənətkar təsvir etdiyi hadisəni yeni tərzdə təqdim edir. Bu təkcə orijinallığa xidmət etmir, məqsəd hadisədən təqdim olunan ideyaya uyğun mənə yaratmaqdır. Məhəmməd peyğəmbərin Meracını günəşin çıxmasına bənzədən Füzuli ali insanın Allah dərğahına dəvət olunmasını mələklər və planetlərlə bağlayır. Mələklər peyğəmbərin – yəni insanın gözəlliyini daha yaxından görmək, planetlərsə ona daha yaxın olmaq, ayaqlarından öpmək arzusu ilə Həzrət Məhəmmədin meraca çağırılmasını Tanrıdan rica etmişlər. Şair özünəməxsus bu düşüncə ilə insanın digər yaradılmışlardan üstün olduğuna işarə etmişdir. İnsana bu üstünlüyü verən isə ağıl, bilgi və sevgidir. Kainat Allahın qanunlarından ibarət olan bir kitabdır ki, yalnız insan elmi ilə bu sirləri açsın, maddəni və onun arxasındakı mənanı oxuya bilsin [4, 166]. Sufilərə görə, insan kamilliyə çataraq Allah ilə ruhi-mənəvi yaxınlığa nail olan, əsl həqiqəti dərk edən tək varlıqdır. Onu son məqsədə çatdıransa qəlbini nurlandıraraq

hidayət yolunu işıqlandıran hədsiz sevgidir. Hidayətə dəvət isə elmlədir. İnsan Tanrı nurundan pay alaraq mənəviyyatı ilə göylərə yüksəlsə, bu zaman mələklərlə yanaşı, planetlər də ona baş əyər. Əşya və hadisələrin maddi yönü ilə onun daşdığı mənani dərk edən insan həqiqətə çata bilər. Yaradılışda ən qiymətli gövhər olan insan “qəlb nuru ilə ağıl işığı arasında körpü yaratmaqla – yəni bu iki işığın birləşmə gücü ilə həqiqəti görə bilər” [3, 19].

Bu körpüyə yol “damlada dənizi, zərrədə Günəşi görə bilməkdən gedir. Orta əsr şairləri sözü və sevgini günəşə bənzədirlər. Qəlbincisi olan söz də sevgi kimi ruhla bağlanır.

Yaradıcılığını izlədiyimiz şairlərin ədəbi irsində Azərbaycan xalqının kökü çox qədimlərə söykənən humanist baxışları ilə sufiliyin mənəvi təmizlənmə nəticəsində Allaha qovuşma düşüncəsi arasında vəhdət yaranır. Bu görüşlərdən biri digərinə istiqamətlənərək son məqsədə – həqiqətə aparır. Bəşəri ideyanın təqdimatında isə əksər hallarda ilk qığılıcı mifologiyadan parlayır.

ƏDƏBİYYAT

1. Armstrong K. Mifin qısa tarixi (ingilis dilindən tərcümə). Bakı: TeasPress, 2017, 116 s.
2. Bürhanəddin Q. Divan. Bakı: Öndər, 2005, 728 s.
3. Cümşüdoğlu N. Füzulinin sənət və mərifət dünyası. Bakı-Tehran: Süruş, 1997, 386 s.
4. Əkbərov F. İnsan, mənəviyyat və cəmiyyət. Bakı: N/R, 2003, 424s.
5. Əmrə Y. Əsərləri. Bakı: Öndər, 2004, 326 s.
6. Füzuli M. Əsərləri. 6 cildə. c.1. Bakı: Şərq-Qərb, 2005, 400 s.
7. Füzuli, M. Əsərləri. 6 cildə. c.2. Bakı: Şərq-Qərb, 2005, 336 s.
8. Gəncəvi N. Sirlər xəzinəsi (Filoloji tərcümə). Bakı: Elm, 1981, 248 s.
9. Gəncəvi N. Xosrov və Şirin (Filoloji tərcümə). Bakı: Elm, 1981, 374 s.
10. Hüseynoğlu K. Mifin mənbəyi, mahiyyəti və tipologiyası. Bakı: Elm və təhsil, 2010, 180 s.
11. Qasımov A. Cahiliyyət ərəblərinin əqli-mənəvi durumu. Bakı: Nurlan, 2007, 217 s.
12. Qasımov A. Quran qissələri XIV-XVI əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının ideya-bədii qaynaqlarından biri kimi. Bakı: Nurlan, 2005, 346 s.
13. Qurani-Kərim. Tərcümə edənlər: Z.Bünyadov, V.Məmmədliyev. Bakı: Azərnəşr, 1991, 711 s.
14. Mevlana. Mesnevi. 6 cildə.c.3. Çevirən Veled İzbudak. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1990.
15. Ögel B. Türk mifologiyası. 2 cildə. c.2. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2014, 778 s.
16. Seyidov M. Azərbaycan mifik təfəkkürünün qaynaqları. Bakı: Yazıçı, 1983, 326 s.
17. Tarlan A.N. Füzuli divanının şərh. 2 cildə. c. 1. Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1985, 350 s.

МИФОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ, СВЯЗАННЫЕ С НЕБЕСНЫМИ ТЕЛАМИ, В ТВОРЧЕСТВЕ КЛАССИКОВ

С.ГОДЖАЕВА

РЕЗЮМЕ

Одним из основных источников, к которым обращаются поэты и писатели, является мифология. Существует множество мифов, связанных с небом, а также с солн-

цем, луной, звездами, привлекающими внимание первобытных людей с сотворения мира. Эти мифы отражают древнейшее мышление народа.

Поэты-мыслители творчески подходили к мифам. Не случайно при внушении какой-либо идеи довольно часто мифология служила своего рода первой искрой.

В классической поэзии в представлениях, связанных с небесными телами, наряду с родными верованиями наблюдается воздействие исламских воззрений и восточного мистицизма. Средневековые поэты, используя мифы, создавали мистическое содержание, кодировали свои философские размышления во внутреннее содержание двустишия. В результате этого в литературе появились символы и знаки, связанные с астральными мифами.

Ключевые слова: миф, Луна, Солнце, символ, звезда, небесные тела

MYTHOLOGICAL CONCEPTS CONNECTED WITH CELESTIAL BODIES IN THE CLASSICS' WORKS

S.GOJAYEVA

SUMMARY

One of the main sources that poets and writers refer to is mythology. There are many myths related to the sky, Sun, Moon, stars that attracted the primitive people's attention since the creation of the world. These myths reflect the people's most ancient thinking. Poets-thinkers' approach to myths was creative. It is no coincidence that when instilling a certain idea mythology quite often served as a kind of the first spark.

In the classical poetry in notions connected with celestial bodies along with the native beliefs the influence of the Islamic views and Oriental mysticism is observed. Using myths medieval poets created the mystical content, coded their philosophical thoughts into the inner content of the couplet. As a result, symbols and signs associated with the astral myths appeared in the literature.

Keywords: myth, Moon, Sun, symbol, star, celestial bodies